

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİDAYET METİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7329)

Karar Tarihi: 6/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Nuri NECİPOĞLU
Hasan Tahsin GÖKCAN
Kadir ÖZKAYA
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Ayhan KILIÇ
Başvurucu : Hidayet METİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, futbol müsabakaları müşterek bahis oyunları (Spor Toto) bayiliği ruhsatının iptali nedeniyle mülkiyet hakkının; iptal işlemine karşı açılan davadaki yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/5/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu 1977 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir.
9. Başvurucu 31/5/2006 tarihli Bayilik Sözleşmesi'yle Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) Spor Toto Teşkilat Başkanlığı'ndan (Teşkilat Başkanlığı) Spor Toto bayiliği ruhsatı almıştır.
10. Teşkilat Başkanlığının 13/6/2007 tarihli işlemiyle başvurucunun Spor Toto bayiliği ruhsatı, bayiliğin üçüncü kişilere devredildiği gerekçesiyle iptal edilmiştir. İlgili işlemde 14/8/2002 tarihli ve 24842 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Futbolda Müşterek Bahis Oyunları Uygulama Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 21. ve 22. maddeleri ile Bayilik Sözleşmesi'nin 2. ve 8. maddelerine dayanıldığı açıklanmıştır.

11. Başvurucu tarafından 13/6/2007 tarihli dilekçe ile işlemin kaldırılması istemiyle Teşkilat Başkanlığına yapılan başvuru, aynı hükümlere atıfta bulunularak reddedilmiştir.

12. Başvurucu 29/8/2008 tarihinde Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinde Genel Müdürlük ile bayiliğin devredildiği iddia edilen H. M. ve İ. D. isimli şahıslar ile bunların vekili sıfatıyla hareket eden B. Ç. isimli şahıs aleyhine dava açmıştır. Anılan davada, Bayilik Devir Sözleşmesi'nin H. M. ve İ. D. tarafından zor ve tehditle imzalatıldığı savunularak haksız feshedilen bayiliğin iadesi ve bu sebeple uğranılan zararın tazmini isteminde bulunulmuştur. Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesince 1/9/2008 tarihli kararlar Ankara Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir.

13. Dosyanın gönderildiği Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesi 16/2/2010 tarihli duruşmada Genel Müdürlüğe yönelik davanın tefrikine karar vermiştir. Yeni bir esasa kaydedilen bu davada Mahkeme 27/5/2010 tarihli kararlar davanın idari yargının görevine girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir. Ancak anılan karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 18/4/2011 tarihli kararıyla bozulmuştur. Daire, Bayilik Sözleşmesi'nin hizmet sözleşmesi değil bir özel hukuk sözleşmesi olduğunu ve Bayilik Sözleşmesi'nin feshinden doğan uyumsuzluğun çözümlenmesinin adli yargının görevine girdiğini belirtmiştir.

14. Dairenin bozma kararına uyan Mahkeme 15/12/2011 tarihli kararlar Genel Müdürlüğe ilişkin bu davayı tekrar H. M., İ. D. ve B. Ç. isimli şahıslar aleyhine açılan dava ile birleştirmiş ve her iki davayı tek esas üzerinden birlikte görmüştür.

15. Mahkeme 13/11/2012 tarihli kararlar davayı B. Ç. yönünden feragat nedeniyle, Genel Müdürlük ile diğer iki davalı yönünden ise esastan reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, ortaklık sözleşmesinin (Bayilik Devir Sözleşmesi) başvuru tarafından düzenlendiği ve imzalandığı hususunun sabit olduğu ve başvuru bu imzayı zor ve tehdit altında imzaladığı iddiasını ispatlayamadığı ifade edilmiştir. Kararda, tehdit ve dolandırıcılık suçlamasıyla Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan şikâyetler üzerine yapılan soruşturmada 5/6/2009 ve 9/6/2008 tarihlerinde kovuşturmaya yer olmadığı kararlar verildiğine işaret edilmiştir. Sözü edilen kovuşturmaya yer olmadığı kararları karşısında ortaklık sözleşmesinin zor ve tehditle imzalandığının kabulünün mümkün olmadığı ifade edilen gerekçede, bilirkişi raporuna da atıfla başvuru davalılardan talep edebileceği bir bedelin bulunmadığı açıklanmıştır. Ancak kararda, davanın Genel Müdürlüğe yönelik olduğu anlaşılan, bayiliğin iadesi isteminin ilişkin kısmının neden reddedildiğine dair herhangi bir gerekçeye yer verilmemiştir.

16. Mahkeme kararı, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 30/10/2013 tarihli kararıyla onanmış, karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 25/3/2014 tarihli kararıyla reddedilmiş ve hüküm bu şekilde kesinleşmiştir.

17. Kararın düzeltilmesi isteminin reddine ilişkin karar 28/4/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu 27/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. OLAY VE OLGULAR

A. Ulusal Hukuk

19. 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Yurtiçinde ve yurtdışında spor müsabakaları üzerine sabit ihtimalli ve müşterek bahis oyunlarını oynatmak üzere, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz Spor Totc Teşkilat Başkanlığı kurulmuştur. ...”

20. 7258 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Teşkilat Başkanlığı söz konusu yetkisini bizzat kullanabileceği gibi kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredebilir veya mal ve hizmet satın alma yoluna gidebilir.

...

1) Teşkilat Başkanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Yurt içinde ve yurt dışında yapılan her türlü spor müsabakası üzerine yurt içinde ve yurt dışında spora dayalı bahis ve şans oyunları düzenlemek, denetim ve gözetimi altında düzenlemek, bunlara ilişkin her türlü izni vermek ve sözleşmeyi yapmak.

...

e) İzinsiz olarak spora dayalı bahis ve şans oyunları düzenleyen, başbayilik veya bayilik faaliyetinde bulunan veya kurallara aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişilere uygulanacak yaptırımlara ilişkin esasları belirlemek ve bunlar hakkında gerekli yasal işlemleri yapmak.

...

Teşkilat Başkanlığı spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi ve düzenlenmesinde tek yetkilidir. Gençlik ve Spor Bakanlığının izin veya onayıyla spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi, denetim ve gözetimi altında düzenlenmesi, oynatılması, gerekli altyapı ve organizasyonun sağlanması ve yürütülmesi için gerçek ve tüzel kişilerle sözleşme yapabilir.

...

5) Bayilik Şube Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Bayi müracaatlarını değerlendirerek uygun görülen kişilerle sözleşme işlemlerini yapmak ve ruhsatlarını düzenlemek, bayi listelerini sürekli izleyerek bayi sayılarındaki değişiklikleri takip ve tespit etmek.

...”

21. Yönetmelik'in 15. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Teşkilat tarafından bayilik ruhsatı verilen gerçek veya tüzel kişiler ile Teşkilat arasında bayilik sözleşmesi düzenlenir. Bayilik sözleşmesi, ruhsatın iptali halinde başkaca bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden fesh edilir. Bayilik ruhsatı verilecek gerçek kişilerin aşağıda belirtilen şartları haiz olmaları gerekir;

...”

22. Yönetmelik'in 21. maddesi şöyledir:

“Bayilik ruhsatı hiçbir şekilde başkalarına devredilemez. Ancak bayinin ölümü veya bayilik faaliyetini yürütemeyecek derecede hastalanması veya yaşlanması halinde, bayinin ruhsatı iptal edilerek bayi olabilme şartlarını taşıyan eşi veya çocuklarından birine aynı işyerine mahsus olmak üzere bayilik ruhsatı öncelikle verilebilir.”

23. Yönetmelik'in 22. maddesi şöyledir:

“Bayilerin; bu Yönetmeliğin 38 ve 39 uncu maddelerinde sayılmayan fakat bayilik ruhsatının iptalini gerektiren fiil ve hareketleri tespit edildiği takdirde, Teşkilat takdir hakkını kullanarak iptal kararı verebilir.”

24. Yönetmelik'in 38. maddesi şöyledir:

“Madde 38 — Aşağıda belirtilen hallerde bayilik ruhsatı, Teşkilat tarafından tek taraflı olarak ve herhangi bildirim süresine uyulmaksızın iptal edilir;

a) Bayinin ruhsatının iptalini talep etmesi,

b) İzinli süreler ve mücbir sebepler dışında her ne sebeple olursa olsun bir takvim yılı içinde toplam on gün oyun oynatmaması,

c) Oyunu Teşkilat tarafından belirlenen değerinden fazla bedelle oynatması,

d) Sanal ortam bayi olabilme şartlarından herhangi birini yitirmesi veya ruhsat verildikten sonra bu şartlardan herhangi birine sahip olmadığına anlaşılması,

e) Teşkilatın itibarını zedeleyecek veya Teşkilata olan güvenin sarsılmasına neden olacak davranış, yayın veya faaliyetlerde bulunması, verilen talimat ve kurallara riayet etmemesi, uyumlu çalışmayı bozması,

f) Teşkilatın yetkili personellerine fiili saldırı yada kötü muamelede bulunulması,

g) Teşkilat malları aleyhine suç işlemesi,

h) 18 yaşından küçüklere oyun oynatması,

i) Bayinin ölümü hali.

Yukarıda belirtilen hallerin tespiti halinde bayilik ruhsatı süresiz iptal edilerek, durum yazılı olarak bayiye bildirilir.”

25. Yönetmelik'in 40. maddesi şöyledir:

“Bayilik ruhsatının iptalini gerektiren haller dışında Yönetmelik hükümlerine veya Teşkilat tarafından konulan kurallara aykırı davranışlarda bulunan bayilerin, kusurlu veya hatalı davranış veya işlemlerinin tespiti halinde Teşkilat tarafından 10 güne kadar bayilik faaliyeti geçici olarak durdurulur, bu husus bayiye yazılı olarak bildirilir ve kamuoyuna duyurulur.”

26. Yönetmelik'in 41. maddesi şöyledir:

“Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere göre hareket edilir.”

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), alkollü içki servisi ruhsatının iptalinin (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında düşünülebilecek mülkün kullanımının kontrolüne ilişkin bir önlem teşkil ettiği tespitini yapmıştır (*Tre Traktörer Aktiebolag/İsveç*, B. No: 10873/84, 7/7/1989, § 55). AİHM, bir işletmeyi yürütmek için geçerli izinlerin kaldırılmasının (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilebilecek bir önlem oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır (*Rosenzweig And Bonded Warehouses Ltd./Polonya*, B. No: 51728/99, 28/7/2005, § 49). AİHM, bankacılık lisansının iptal edilmesi kararının ülkedeki bankacılık sektörünü kontrol etmek için bir önlem olduğunu belirterek lisans iptaline ilişkin başvuruda (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrasının uygulanması gerektiğine karar vermiştir (*Capital Bank AD/Bulgaristan*, B. No: 49429/99, 24/11/2005, §§ 130, 131).

28. AİHM, başvuran şirketin gümrüksüz satış mağazası ve barını çalıştırma lisansının iptal edilmesinin şikâyet konusu edildiği başvuruyu, (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen mülkün kontrolü kapsamında incelemiştir (*Bimer S.A./Moldova*, B. No: 15084/03, 10/7/2007, §§ 49, 50, 51). AİHM aynı şekilde, başvuru şirketin İnternet ve sabit telefon hizmetleri sağlama lisansının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi bağlamında mülkiyetten yoksunluk olarak değil maddenin ikinci fıkrası bağlamında incelenecek mülkiyetin kontrolüne ilişkin bir önlem olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir (*Megadat.com SRL/Moldova*, B. No: 21151/04, 8/4/2008, §§ 62, 63, 64 ve 65).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 6/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

1. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu, Spor Toto bayiliği ruhsatının Yönetmelik'te belirtilen hiçbir bildirim süresine uyulmaksızın süresiz olarak iptali nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, davanın Spor Toto bayiliği ruhsatının iptal edilmesiyle ilgili kısmının hangi gerekçeyle reddedildiğine ilişkin hiçbir açıklama yapılmaması ve ret sonucuna ulaşılmamasının yasal dayanağının gösterilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

31. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun, davanın Spor Toto bayiliği ruhsatının iptal edilmesiyle ilgili kısmının hangi gerekçeyle reddedildiğine ilişkin hiçbir açıklama yapılmamasına ve ret sonucuna ulaşılmamasının yasal dayanağının gösterilmemesine ilişkin şikâyeti mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğüne ilişkin görüldüğünden mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

33. Öte yandan, başvurucunun davanın tamamen özel kişiler arasındaki bir ihtilaf niteliğinde olan ve H. M. ve İ. D. ile aktedilen Bayilik Devir Sözleşmesi'nin cebir ve tehdit altında imzalandığının ispatlanamadığı yargısına ulaşılan kısma yönelik herhangi bir şikâyeti bulunmamaktadır. Bu nedenle Ortaklık Sözleşmesi'nin cebir ve tehdit altında imzalandığının ispatlanamadığı yolunda Mahkemece ulaşılan kanaate ilişkin herhangi bir inceleme yapılmayacaktır. İnceleme, davanın Spor Toto bayiliği ruhsatının iptaline ilişkin kısmı ile sınırlı tutulacaktır.

34. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Hikmet Balabanoglu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

35. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilerek mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

36. Somut olayda, başvurucunun Spor Toto Bayiliği Sözleşmesi iptal edilmiştir. Spor Toto Bayiliği Sözleşmesi'nin iptalinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenebilmesi için öncelikle Spor Toto bayiliğinin hukuki mahiyetinin ortaya konulması gerekmektedir.

37. 7258 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle, yurt içinde ve yurt dışında spor müsabakaları üzerine sabit ihtimalli ve müşterek bahis oyunlarını oynatmak üzere Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz Spor Toto Teşkilat Başkanlığı kurulmuştur. Anılan

Kanun'un 2. maddesinin dördüncü fıkrasında Teşkilat Başkanlığının spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi ve düzenlenmesinin sağlanmasında tek yetkili olduğu belirtilmek suretiyle spora dayalı bahis ve şans oyunlarının düzenlenmesi hususu Teşkilat Başkanlığının tekeline bırakılmıştır. Dolayısıyla spora dayalı bahis ve şans oyunlarının bir kamu hizmeti olarak öngörüldüğü ve bu hizmetin Teşkilat Başkanlığının görev alanına dâhil edildiği anlaşılmaktadır.

38. Değinilen Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasına göre Teşkilat Başkanlığı söz konusu yetkisini (spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenleme yetkisini) bizzat kullanabileceği gibi kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredebilir veya mal ve hizmet satın alma yoluna gidebilir. Teşkilat Başkanlığının bu görevlerini özel hukuk tüzel kişilerine devredebilmesi ile mal ve hizmet satın alma yoluna gidebilmesi, bunun kanunda bir kamu hizmeti olarak düzenlendiği gerçeğini değiştirmemektedir. Kamu hizmetinin özel kişilere devri veya hizmet satın alınması yoluyla gördürülmesi hususu diğer kamu hizmetlerinde de yaygın olarak karşılaşılan bir durum olup hizmetin "kamusallık" mahiyetini etkilememektedir.

39. Genel Müdürlük tarafından çıkarılan Yönetmelik'le spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenleme yetkisinin özel kişilere devrinde ruhsat usulünün uygulanması benimsenmiştir. Ruhsat, özel kişilerin belli ticari ve iktisadi faaliyette bulunabilmek için idareden aldıkları özel izni ifade etmektedir. Spor Toto bayiliği ruhsatının alınması da spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenlenmesi hususunda Teşkilat Başkanlığı tarafından yetkilendirilmiş olunması anlamına gelmektedir. Anılan Yönetmelik uyarınca Spor Toto bayiliği ruhsatı verilmesi, bayi adayı ile Teşkilat Başkanlığı arasında akdedilecek bir sözleşmeyle söz konusu olmaktadır. Diğer bir ifadeyle bayi adayı ile Teşkilat Başkanlığı arasında akdedilecek sözleşme, tarafların müzakere etmek suretiyle koşullarını belirlediği bir borçlar hukuku sözleşmesinden öte, ruhsatın koşullarını belirleyen idari bir işlem niteliği taşımaktadır. Bu nedenle bu sözleşmenin feshi, hukuki niteliği itibarıyla ruhsatın iptali mahiyetindedir.

40. Sonuç olarak idare tarafından Bayilik Sözleşmesi akdedilmek suretiyle verilen bir ruhsata dayalı olarak yürütülen ve bahis ve şans oyunları oynatılmasını içeren Spor Toto bayiliğinin, bayi yönünden ekonomik bir değer ifade ettiği ve dolayısıyla mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır (Çalışma ruhsatlarının mülk teşkil ettiğini ilişkin bkz. *Ak Demirtaş Madencilik Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.*, B. No: 2014/1989, 15/6/2016, § 35). Dolayısıyla başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında ekonomik bir değer teşkil eden mülkünün var olduğu anlaşılmaktadır.

41. Başvurucunun Spor Toto bayiliği ruhsatının, Bayilik Sözleşmesi'nin feshi yoluyla iptal edilmesi mülkiyet hakkına kamu otoritelerince yapılan bir müdahale niteliği taşımaktadır. Bir ekonomik faaliyetin ruhsata bağlanması, ilgili ekonomik alanın devlet tarafından düzenlenmesi ve kontrol edilmesi amacına yöneliktir. Dolayısıyla Spor Toto bayiliği ruhsatı verilmesi ve bu ruhsatın iptali de mülkiyetin kontrolü kapsamında yapılan bir işlem olup somut davadaki iddianın mülkiyetin kontrolü biçimindeki üçüncü kural kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

42. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşınması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir.

43. Somut olayda başvurunun Spor Toto bayiliği 7258 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak iptal edildiğinden müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu kanaatine varılmaktadır. Başvurucunun Spor Toto bayiliğinin iptali, Bayilik Sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak bayiliğini üçüncü kişilere devretmiş olması gerekçesine dayandırılmıştır.

Bayilik Sözleşmesi hükümlerine aykırı davranmak sebebiyle Spor Toto ruhsatının iptal edilmesinde kamu yararının bulunmadığı söylenemez.

44. Ölçülülük ilkesi “elverişlilik”, “gereklilik” ve “orantılılık” olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. “Elverişlilik” öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, “gereklilik” ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, “orantılılık” ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E. 2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2013/32, K.2013/112, 10/10/2013; E.2013/15, K.2013/131, 14/11/2013; E.2013/158, K.2014/68, 27/3/2014; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B.No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

45. Başvurucunun spor toto bayiliği ruhsatının iptal edilmesinin sebebi, bayiliği üçüncü kişilere devretmiş olmasıdır. Başvurucu, ortaklık sözleşmesinin (Bayilik Devir Sözleşmesinin) zor ve tehditle imzalandığını ileri sürerek açtığı davada Mahkemece, ortaklık sözleşmesinin zor ve tehditle değil, başvurucunun serbest iradesiyle imzalandığı kanaatine ulaşılmıştır. Başvurucunun, Mahkemenin bu kanaatine yönelik bir şikayeti bulunmamaktadır.

46. Spor toto bayiliği ruhsatı, spora dayalı bahis ve şans oyunlarını düzenlenme yetkisi veren bir izin mahiyetindedir. Ruhsat, bayi adayının kişisel durumu dikkate alınarak verildiğinden ruhsata konu faaliyetin ruhsat sahibi tarafından yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle idareden aldığı spor toto bayiliği ruhsatını üçüncü kişilere devrettiği sübuta eren başvurucunun bu ruhsatının iptal edilmesinin, başvurucuya aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklediği ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunmadığı kanaatine varılmaktadır.

47. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı Yönünden

48. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

50. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

51. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın

süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, §§ 41-45).

52. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık beş yıl yedi ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

54. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

55. Başvurucu Spor Toto bayiliği ruhsatının iptali nedeniyle uğradığı maddi zararların tazmini talebinde bulunmuştur. Başvurucu, diğer haklarının ihlali nedeniyle ayrıca tazminata hükmedilmesi isteminde bulunmuştur.

56. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varıldığından buna ilişkin tazminat isteminin reddi gerekir.

57. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

59. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye bağlanan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

Başvuru Numarası : 2014/7329

Karar Tarihi : 6/4/2017

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ